

29 Σεπτεμβρίου 2022

Ο Φώτης Κόντογλου και η επιρροή του στους νεότερους

[Πολιτισμός](#) / [Εκθέσεις](#)

Με ιδιαίτερη χαρά, το Μουσείο του Ιδρύματος Βασίλη & Ελίζας Γουλανδρή στην Αθήνα παρουσιάζει στον χώρο των περιοδικών εκθέσεων ένα εικαστικό αφιέρωμα στον χαρισματικό δάσκαλο Φώτη Κόντογλου, με τίτλο *Ο Φώτης Κόντογλου και η επιρροή του στους νεότερους*, από τις 21 Σεπτεμβρίου έως και τις 12 Δεκεμβρίου 2022.

Η έκθεση αποτελεί επετειακό αφιέρωμα για τα εκατό χρόνια από την εθνική συμφορά του ξεριζωμού του Μικρασιατικού Ελληνισμού από τις μακραίωνες εστίες του. Μια επέτειος η οποία καταγράφεται ως μέγιστο κεφάλαιο της κατ' εξοχήν καταστροφής στην ελληνική ιστορία, είναι καιρός μνημοσύνης και ενθυμήσεων. Οι μνήμες αναζητούν διέξοδο προς τις πηγές του ιστορικού χρόνου και αποτελούν ταυτοχρόνως υπενθύμιση της οφειλής και του χρέους προς αυτούς που σθεναρά αντιτάχθηκαν στη διάβρωση της συλλογικής μνήμης, κάνοντας λάβαρο εθνικού χρέους την πρόθεση αναστήλωσης του ιερού της «Ελληνικότητας» και αναζωπύρωσης της φλόγας της επί εκατό χρόνια παραμερισμένης παράδοσης.

Ο Φώτης Κόντογλου, από τις εμβληματικότερες μορφές αυτής της γενιάς, ως αυθεντικός εκφραστής της ανάγκης επιστροφής προς τα θέσμια των παραδόσεων και της λαϊκής παράδοσης, έθεσε ως κυρίαρχο ζητούμενο την απαλλαγή από την κηδεμονία και την εξάρτηση από τα καλλιτεχνικά ρεύματα της Δύσης. Την παράδοση ήθελε ελληνοπρεπή και σε αδιάσπαστη ενότητα με το ορθόδοξο δόγμα.

Σε μια εποχή που συναφείς έννοιες κλυδωνίζονταν στη δίνη των πολυπολιτισμικών μετασχηματισμών και οι παραδοσιακές δομές υφίσταντο την πίεση της αποδόμησης, ο Φώτης Κόντογλου ως κληρονόμος των Αϊβαλιώτικων παιδαγωγικών επιρροών θεώρησε χρέος του να αντιταχθεί στην «αττική ωραιοπάθεια» κατά την ρήση του Τσαρούχη και να ανασύρει από τους άβατους χώρους της ψυχής του τις υπνώτουσες αρχές των πολιτιστικών του αναφορών.

Παρά τις κατά καιρούς κριτικές υπονομεύσεις ένα είναι βέβαιο, ότι τόσο οι εικονογραφικές ιστορίσεις όσο και οι πνευματικές διδαχές του άφησαν ανεξίτηλο στίγμα και βαθιά σημάδεψαν τον εικοστό αιώνα του τόπου μας.

Η δομή του αφιερώματος *Ο Φώτης Κόντογλου και η επιρροή του στους νεότερους* αναπτύσσεται σε δυο σκέλη. Το πρώτο, με άξονα αναφορών του χαρισματικού Φώτη Κόντογλου με την ακατάσχετη συγκινησιακή ευαισθησία, την ενάργεια του αφηγηματικού λόγου, την σχεδιαστική μαεστρία και τον ζωγραφικό λυρισμό του χρωστήρα του ανεδείχθη αφυπνιστής της Εθνικής συνείδησης και της λειτουργικής τέχνης της Ορθοδοξίας. Και από την άλλη, την επιρροή που άσκησε στο πεδίο των εικαστικών τεχνών και τα γράμματα του 20^{ου} αιώνα στους νεότερους.

Εκτός από τους άμεσους, πρωτόκλητους μαθητές του που ήταν ο Γιάννης Τσαρούχης και ο Νίκος Εγγονόπουλος, στενή ήταν η σχέση που αναπτύχθηκε με τον Ράλλη Κοψίδα, τον Σπύρο Παπαλουκά, τον Σπύρο Βασιλείου, τον συμπατριώτη του Στρατή Δούκα και τον Νίκο Βέλμο, ενώ υπήρξαν και αυτοί που ανήκουν στη χορεία των «κρυπτομαθητών» όπως ο Γιάννης Μόραλης, ο Διαμαντής Διαμαντόπουλος, ο Κλέαρχος Λουκόπουλος και ο Klaus Vrieslander, οι οποίοι διατηρούσαν επαφές χωρίς όμως να γίνουν ποτέ βοηθοί και συνεργάτες του. Αλλά και από τους εν ζωή καλλιτέχνες, πολλοί είναι αυτοί που εισέπνευσαν στην καλλιτεχνική και πνευματική αύρα ενός έργου που έμμεσα επηρέασε το έργο τους, και οι οποίοι ευγνώμονα ομολογούν την οφειλή τους.

Για την επίτευξη του σκοπού, έργα 39 καλλιτεχνών αντιπαρατίθενται σε έργα του Φώτη Κόντογλου όπου καταδεικνύονται οι επιρροές, άμεσες και έμμεσες: 52 δανειστές, Ιδρύματα, φορείς και ιδιώτες συνέβαλαν με δανεισμούς που αριθμούν σε 135 έργα.

Η έκθεση αναπτύσσεται στις εξής θεματικές ενότητες:

- α) Οι πρώτοι μαθητές
- β) Μύθοι και ήρωες
- γ) Προσωπογραφίες
- δ) Τοπογραφίες
- ε) Ο ξεριζωμός
- στ) Ιστορήσεις ναών
- ζ) Εικονογραφία

Στην έκθεση συμμετέχουν με έργα τους οι καλλιτέχνες Ιωάννης Βαμπούλης, Πέτρος Βαμπούλης, Σπύρος Βασιλείου, Φώτης Βάρθης, Νίκος Βέλμος, Κωνσταντίνος Γεωργακόπουλος, Γεώργιος Γλιάτας, Στέφανος Δασκαλάκης, Διαμαντής Διαμαντόπουλος, Νίκος Εγγονόπουλος, Μάρκος Καμπάνης, Ανδρέας Κοντέλλης, Φώτης Κόντογλου, Γεώργιος Κόρδης, Ράλλης Κοψίδης, Αλέκος Κυραρίνης, Αλέκος Λεβίδης, Κλέαρχος Λουκόπουλος, Νεκτάριος Μαμάης, Τάσος Μαντζαβίνος, Ιωάννης Μητράκας, Γιάννης Μόραλης, Νίκος Μόσχος, Εμμανουήλ Μπιτσάκης, Χρήστος Μποκόρος, Γιάννης Παπαδέλης, Σπύρος Παπαλουκάς, Κωνσταντίνος Παπαμιχαλόπουλος, Κώστας Παπανικολάου, Σπύρος Παπανικολάου, Γιώργος Ρόρρης, Εδουάρδος Σακαγιάν, Παύλος Σάμιος, π. Σταμάτης Σκλήρης, Σωτήρης Σόρογκας, Γιάννης Τσαρούχης, Στέλιος Φαϊτάκης, Φίκος, Νικόλαος Χούτος, Γιώργος Χοχλιδάκης και Klaus Vrieslander.

Επιμελητής της έκθεσης είναι ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος Βασίλη & Ελίζας Γουλανδρή, κ. Κυριάκος Κουτσομάλλης.

Η έκθεση συνοδεύεται από κατάλογο 400 σελίδων ο οποίος εκδίδεται με την χορηγία της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας Πολιτιστικού και Κοινωνικού Έργου ΑΙΓΕΑΣ. Κατά τη διάρκεια της έκθεσης θα πραγματοποιούνται ειδικές προγραμματισμένες ξεναγήσεις καθώς και εκπαιδευτικά εργαστήρια για παιδιά ηλικίας 8 έως 12 ετών, με θέμα το πορτρέτο, κάθε Κυριακή.

<https://bit.ly/3UMvKt5>